

สัณฐานวิทยาของกล้าไม้ เพื่อการฟื้นฟูป่าในภาคเหนือ

นักวิจัย

สตีเฟน เอลเลียต
เกริก ผักกาด
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

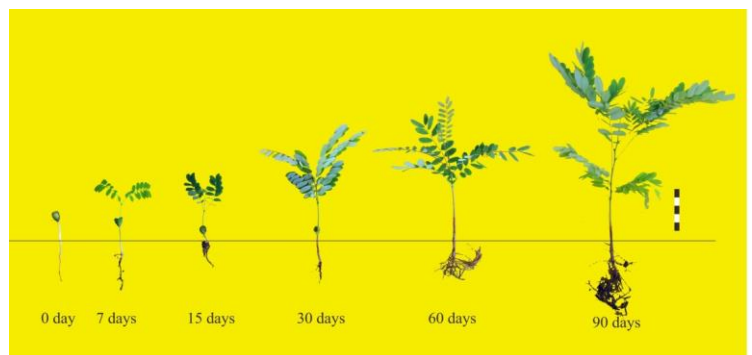
ปัจจัยสำคัญในการฟื้นฟูป่า โดยใช้พรรณไม้ท้องถิ่น จำเป็นต้องรวบรวมข้อมูลนิเวศวิทยาของพรรณไม้ยืนต้นจำนวนมาก ทั้งการศึกษาชีวลักษณะวิทยา (Phenology) การศึกษาการงอกของเมล็ด การเจริญเติบโตของต้นกล้าในเรือนเพาะชำ และในแปลงปลูกป่า และลักษณะทางสัณฐานวิทยาของผลและเมล็ด ข้อมูลเหล่านี้มีประโยชน์ใช้ในการวางแผนการเก็บเมล็ด และผลัดกล้าไม้ ที่สำคัญใช้ในการคัดเลือกพรรณไม้โครงสร้างสำหรับการฟื้นฟูป่า อย่างไรก็ตามข้อมูลเหล่านี้ยังไม่สมบูรณ์ ยังขาดข้อมูลสำคัญทางด้านสัณฐานวิทยาของต้นกล้า (seedling morphology)

คู่มือจำแนกชนิดพรรณไม้ในปัจจุบัน มักใช้ลักษณะทางสัณฐานวิทยาของดอก ใบ ผล ของต้นเต็มวัยเป็นหลัก ไม่สามารถใช้บ่งบอกชนิดของกล้าไม้ขนาดเล็กที่ยังไม่มีดอกผลได้ กระบวนการฟื้นฟูป่า และการติดตามผล เกี่ยวข้องกับกล้าไม้เป็นสำคัญ ที่ผ่านมายังขาดแคลนข้อมูลสัณฐานวิทยาของกล้าไม้อย่างมากในการระบุชนิด

โครงการวิจัยนี้มุ่งเน้นการศึกษาวิจัยและรวบรวมข้อมูลด้านนิเวศวิทยาของกล้าไม้ในพื้นที่ภาคเหนือ โดยเฉพาะลักษณะสัณฐานวิทยาของกล้าไม้ให้มีความสมบูรณ์ทุกด้านเพื่อใช้ในการคัดเลือกเป็นพรรณไม้โครงสร้างในป่าทางภาคเหนือของประเทศไทย

ผลศึกษาลักษณะทางสัณฐานวิทยาของต้นกล้า จำนวน 119 ชนิด มีการบันทึก จัดทำรูปภาพของต้นกล้าในแต่ละช่วงอายุ คือ ตั้งแต่เริ่มงอก, 7, 15, 30, 60, 90 วันหลังจากการรอก นำมาประกอบเป็นรูปภาพแสดงการเจริญเติบโตและรายละเอียดของต้นกล้า มีการบรรยายลักษณะทางสัณฐานวิทยาของต้นกล้า งานวิจัยในลักษณะนี้ถือว่าเป็นงานวิจัยบุกเบิกและเป็นองค์ความรู้ใหม่ ที่ยังไม่มีผลการดำเนินงานมาก่อนทั้งในประเทศและต่างประเทศ

การระบุชนิดพรรณไม้โดยใช้ต้นกล้ามีความสำคัญในการฟื้นฟูป่า เพราะบางครั้งในการสำรวจพรรณไม้ในแปลงปลูกป่ามีชนิดพรรณไม้ที่ไม่ได้ปลูกกระจายเข้ามาในแปลงปลูกป่าด้วย บางครั้งลักษณะทางสัณฐานวิทยาของต้นกล้าไม้บางชนิดมีความแตกต่างกับต้นแม่อย่างสิ้นเชิง ถ้าไม่มีข้อมูลทางสัณฐานวิทยาต้นกล้าของพรรณไม้เหล่านั้นอาจทำให้การจำแนกชนิดมาผิดพลาดได้ งานวิจัยในโครงการนี้ ช่วยให้การฟื้นฟูป่าหลายโครงการที่ดำเนินการอยู่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

รูปที่ 1 แสดงต้นกล้าในแต่ละช่วงอายุ